

OD REDAKCJI

Z przyjemnością oddajemy w Państwa ręce najnowszy 66. numer naszego czasopisma „Folia Bibliologica”. Prezentujemy w nim tematykę związaną z czasopiśmiennictwem, znakami własnościowymi, historią opracowania zbiorów, a także wdrożeniem nowego systemu ALMA. Ponadto w numerze znalazły się sprawozdania z konferencji oraz innych wydarzeń, bibliografia prac Teresy Gaworczyk, teksty o zmieniającej się roli bibliotek w XXI w. i lekcjach bibliotecznych prowadzonych w szkole i przedszkolu oraz recenzja. W niniejszym tomie znajduje się czternaście opracowań, opublikowanych w czterech działach: artykuły, sprawozdania z konferencji, materiały i sprawozdania oraz recenzje.

Nowy numer otwiera artykuł pióra Hanny Polak o 16 tytułach czasopism lwowskich z lat 1801–1867, znajdujących się w zbiorach Biblioteki Głównej UMCS w Lublinie. Autorka zaprezentowała ich zawartość, podała stan zasobu bibliotecznego oraz możliwości skorzystania z wersji cyfrowej, a także sposób nabycia przez Bibliotekę. Jak zauważyła, były to jedne z najważniejszych periodyków lwowskich, ukazujących się w tamtych czasach, dlatego uważa ten zbiór za bardzo cenny i warty zaprezentowania szerszej grupie odbiorców.

Kolejny artykuł dotyczy historii opracowania zbiorów zwartych w Bibliotece Głównej UMCS. Autorki Anna Babicz i Agnieszka Gryz omówiły rozwój Oddziału Opracowania Zbiorów od czasu jego powstania w 1951 r. aż do wprowadzenia systemu ALMA w 2022 r. Przedstawiły strukturę, zakresy wykonywanych czynności oraz wpływ przemian technologicznych na ewolucję, która dokonała się na przestrzeni 80 lat w pracy bibliotecznej. W swoim opracowaniu wykorzystały różne metody i narzędzia badawcze, m.in. analizę dokumentów, własne obserwacje oraz studium przypadku.

Ciekawy temat poruszyły w swoim artykule Kinga Dobrowolska i Iwona Mielniczuk. Podjęły one próbę analizy źródeł pozyskiwania zbiorów bibliotecznych przez Bibliotekę UMCS na podstawie informacji pochodzących z zachowanego rejestru

przybytków z lat 1947–1957 oraz znaków własnościowych. Pozwoliło to Autorkom na ukazanie historii i charakterystyki zbiorów. Ich zdaniem uzyskane informacje z przeprowadzonych badań mogą stanowić dalszy potencjał badawczy do śledzenia drogi wybranej publikacji między różnymi instytucjami i osobami.

Dział Artykuły zamyka opracowanie Agnieszki Gryz o wdrożeniu systemu ALMA w Oddziale Opracowania Zbiorów Biblioteki Głównej UMCS. Autorka porównała możliwości nowego systemu z dotychczasowymi doświadczeniami w systemie Virtua oraz omówiła proces tworzenia danych bibliograficznych przy wykorzystaniu możliwości pól RDA. Przedstawiła również doświadczenia w pracy w nowym systemie w okresie wdrażania oraz w pierwszym roku funkcjonowania. Za cel swojej analizy postawiła wskazanie korzyści, ale i problemów wynikających z nowych rozwiązań systemowo-organizacyjnych.

W dziale Sprawozdania z konferencji publikujemy cztery teksty przybliżające Czytelnikom problematykę biblioteczną podejmowaną na konferencjach w 2024 r., w których uczestniczyli pracownicy Biblioteki UMCS. Monika Jaworska i Ewa Rzeska przygotowały sprawozdanie z konferencji IV Forum Dobrych Praktyk – „Za horyzontem zdarzeń: Biblioteki na skrzyżowaniu sztucznej inteligencji, cyfryzacji i potrzeb czytelników”, która odbyła się 23 września 2024 r. w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Jak zauważyły Autorki, spotkanie to było płaszczyzną wymiany poglądów bibliotekarzy na temat roli AI w funkcjonowaniu bibliotek i edukacji, ewolucji roli bibliotekarzy oraz balansu między innowacją a odpowiedzialnością.

Joanna Chmura oraz Agnieszka Wilk uczestniczyły w konferencji „Reinforce! Wzmacnianie polityki otwartości w nauce na Uniwersytecie Warszawskim”, która odbyła się w dniach 24–25 października 2024 r. w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie. Autorki zwróciły uwagę, że dwudniowe spotkanie w gronie przedstawicieli polskich i zagranicznych środowisk naukowych, bibliotekarskich i eksperckich, w którym wzięło udział 140 osób, było okazją do zapoznania się z nowymi bazami Uniwersytetu Warszawskiego oraz wymiany doświadczeń w zakresie otwartego dostępu do publikacji i danych badawczych, związanych z tym korzyściami i wyzwaniami.

Równie ciekawa jak powyższe była konferencja „Efemery – druki, artefakty, zapiski, marginalia”, która odbyła się w dniach 21–22 listopada 2024 r. na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego. Uczestniczki, Anna Kuczyńska i Agnieszka Mikulska, przygotowały z niej szczegółowe sprawozdanie. W podsumowaniu Autorki zauważyły, że uwagę zwracały wieloaspektowość i zróżnicowane podejście badawcze, jakim wykazali się prelegenci w pracy nad analizą zasobów należących do szerokiej kategorii zbiorów efemerycznych. Odczuwalna wyraźniej niż „branżowe podziały” była jednak atmosfera integracji towarzysząca spotkaniu

pasjonatów, niejednokrotnie również kolekcjonerów, dostrzegających w marginaliach i zapiskach funkcjonujących niejako „na uboczu” księgozbioru wartościowy potencjał badawczy i cenne świadectwo historii.

W konferencji „(Nie)użytkownicy bibliotek – rozpoznanie potrzeb, stworzenie wspólnej przestrzeni”, która odbyła się w dniach 28–29 listopada 2024 r. w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Komisji Edukacji Narodowej w Warszawie, uczestniczyła Małgorzata Franczak. Jak zaznaczyła w swoim sprawozdaniu, głównym celem wydarzenia było wypracowanie strategii budowania nowoczesnych, inkluzywnych i przyjaznych bibliotek, które zaspokajają potrzeby zarówno użytkowników, jak i nieużytkowników, angażując obie grupy w swoje działania. Zdaniem Autorki konferencja zakończyła się pozytywną prognozą dla przyszłości bibliotek, które dzięki elastyczności, innowacyjności i uwzględnieniu potrzeb różnych grup społecznych mogą pozostać istotnym elementem życia społecznego i kulturowego.

Kolejny dział, Materiały i sprawozdania, otwiera bibliografia prac Teresy Gaworczyk pióra Agnieszki Wilk. Na wstępie Autorka przedstawiła krótką biografię, po czym w porządku chronologicznym zaprezentowała publikacje. Teresa Gaworczyk była autorką kilkudziesięciu publikacji z zakresu nauki o książce, informacji naukowej i bibliotekoznawstwa, więc publikowana bibliografia przybliży Czytelnikom jej wkład w rozwój polskiego bibliotekarstwa.

Niezwykle interesujący temat o zmieniającej się roli bibliotek w XXI w. podjęli w swojej publikacji Magdalena i Marcin Maczyszyn. Zaprezentowali przykłady nowoczesnych bibliotek na świecie i wykazali, że te w przyszłości będą musiały się zmienić w instytucje elastyczne dostosowane do potrzeb użytkowników. Zdaniem Autorów, biblioteki będą oferować swoim czytelnikom coraz więcej funkcji: od tradycyjnego przechowywania księgozbioru i jego udostępniania przez zapewnienie dostępu do e-zbiorów, baz danych aż do przestrzeni, gdzie w ciekawy sposób można spędzić czas.

Kolejny temat zaprezentowany w dziale Materiały i sprawozdania dotyczy emocji w życiu dziecka. Autorka Magdalena Wróblewska-Banaś, korzystając z wybranej literatury dziecięcej dostępnej w Bibliotece Głównej UMCS, przeprowadziła kilka lekcji bibliotecznych w przedszkolu i szkole w latach 2022–2025. Ich scenariusz i przebieg opisała w swoim tekście. Podsumowując je, zauważyła, że czytanie dzieciom takich książek i historii, które dotyczą uczuć, rozwija w nich empatię, pozwala lepiej komunikować się z rówieśnikami, daje poczucie świadomości swoich uczuć, a także pobudza umysł i wyobraźnię dziecka do rozwoju.

Kolejne dwa teksty opublikowane w Materiałach i sprawozdaniach dotyczą XX Lubelskiego Festiwalu Nauki. Barbara Woźniak, Kinga Dobrowolska oraz Iwona Mielniczuk omówiły działania edukacyjne, warsztatowe i wystawiennicze, organizowane w Bibliotece Głównej UMCS w Lublinie w ramach Festiwalu Nauki, który

odbył się w dniach 14–20 września 2024 r. Natomiast Krzysztof Jedlewski napisał sprawozdanie z wystawy modeli puzzli trójwymiarowych (3D) i towarzyszących jej warsztatów modelarskich, zorganizowanych w Bibliotece Wydziału Ekonomicznego UMCS.

Najnowszy 66. numer czasopisma zamyka recenzja książki *Książka w mediach media w książce: rynek–technologie–konsumpcja*, opublikowanej przez Wydawnictwo UMCS w 2023 r., pod redakcją naukową Anity Has-Tokarz i Nadiji Zelinskiej. Autorki Katarzyna Malinowska i Anna Rachoń scharakteryzowały poszczególne artykuły wydawnictwa, a podsumowując, zwróciły uwagę, że omawiana publikacja stanowi cenne źródło wiedzy dla wszystkich, którzy są zainteresowani funkcjonowaniem książki w zmediatyzowanej kulturze oraz wpływem nowych technologii na rynek wydawniczy.

Dziękujemy wszystkim Autorom i Recenzentom za ich zaangażowanie i wysiłek, dzięki którym ukazał się prezentowany tom „Folia Bibliologica”. Niniejszym zapraszamy Czytelników do lektury, mając nadzieję, że zamieszczone w nim teksty skłonią wszystkich zainteresowanych do dyskusji i dalszych badań nad szeroko pojętą problematyką biblioteczną.

Marta Puszka